

hez térnek vissza. Az élet kettős arculata állott előtte mindig: a valós és az eszményi arculat. Két kérdést szegezett szembe az élet tényeivel: milyen? és milyennek kellene lennie? Amikor az elsőre válaszolt, az élet valós arculatát festette meg; amikor a másodikra, akkor az élet eszményi képét állítja elénk. Valóság és eszményiség, Jézus evangéliumának a két pólusa. Ő mindig a valóságból indul ki, s a napfényes eszményiség felé tart. Vegyük a textusban olvasható tanítást: mi a valóság és mi az eszményiség benne?

A valóság az, hogy az emberek aggodalmaskodnak. És mi az eszményiség benne? Más szóval: milyennek kellene lennie az embernek? Olyannak, hogy ne aggodalmaskodjék szerfelett. Az aggodalmaskodó ember önző. Mindig csak magával van elfoglalva. Gondolatának, érzésvilágának, törekvéseinek egyetlen tárgya önmaga. Nem hajlandó kilépni önmagából, nem hajlandó tudomásul venni, hogy van más világ is, mint az ő világa. Pedig ha észrevenné ezt, akkor azt is megláthatná, hogy milyen szépen nyílnak a liliumok, hogy nem halnak éhen a madarak. Ahhoz, hogy megszabaduljunk az aggodalmaskodástól, ki kell lépnünk önmagunkból, zárt, kicsiny világunkból, és meg kell látnunk a gondviselés tényeit.

Jézus megfigyelte, hogy az emberek rendszerint anyagi javak hiányáért aggodalmaskodnak. Mit együnk? Mivel ruházkodjunk? Honnan szerezzünk pénzt? Pedig az élet több, mint az eledel, a test, a ruha! Az aggódik szerfelett, aki csak a kenyeret látja. Ha a lelkiekért is tudunk élni, ez ellensúlyozza az anyagiakért való túlzott aggodalmaskodásunkat. Jókai Mór írja: „Ha az emberek úgy tudnának búsulni a mindennapi jóságért, a mindennapi becsületért, a mindennapi igazságért és a mindennapi üdvösségért, mint ahogyan a mindennapi kenyérért és ruháért búsulnak, biztos, hogy a világ sokkal előbb volna!”

A túlzott aggodalmaskodás végeredményben az Istentől való elszakadás eredménye és jele. Ahhoz, hogy megszabaduljunk az aggodalmaskodástól, bízunk kell jobban Istenben és önmagunkban, erősítenünk kell gondviselő Atyánkhoz és embertársainkhoz való tartozásunk tudatát. Ezt jelenti Jézus útmutató biztatása: „Ne aggodalmaskodjatok... hanem keressétek először Istennek országát, és az ő igazságát: és ezek mind megadatnak néktek“. Ámen.

KIS JENŐ

HIT AZ ÉLET SZOLGÁLATÁBAN

Róm 1, 17

Isten legnemesebb teremtménye a földön az ember, mert megáldotta őt hittel, értelemmel, szabadakarattal, lelkiismerettel és szeretettel, hogy ezeknek birtokában mint Istennek gyermeke és munkatársa „igaz ember“ éljen békességben, boldogan a földön.

Amikor a hit és az értelem viszonyára gondolunk, tévedés nélkül állapíthatjuk meg, hogy e két lelki tehetség el nem választható egymástól. A hit gyümölcse: a bizalom, „mely minket gyermeki viszonyba helyez az Atyával és életközösséget teremt az Isten és az ember között.“ Az értelem áldása a tudás, az ismeret, mely tapasztaláson alapszik. Valamit tudok, ismerek, mert látom, hallom, tappablem, érintkezem. Tudom, hogy mi most itt egy unitárius templomban vagyunk, mert lá-

tom ennek tiszta, egyszerű, de mégis áhítatot keltő belsejét. Tudom, hogy ti most itt vagytok e templomban, mert látlak benneteket, s hallottam a zoltár dallamát felcsendülni ajkatokon, s érzem ez istentisztelet lélekemelő áhítatát, amint imára kulcsolódott kezünk.

Tudásom, megismerő képességem azonban véges. Szemeimmel nem láthatok, füleimmel nem hallhatok, kezeimmel nem foghatok meg mindent, értelmem nem képes mindent megragadni. Szemeimmel nem láthatom azokat a lelki vágyakat és erőket, melyek titeket ma e szent falak közé vezéreltek. Füleimmel nem hallhatom azokat a titkos kéréseket, melyeket csendes, halk imátokban a jó Istentől kértek. Nem tudom, nem ismerem lelketek érzésvilágát, mely áthatja egész lényeteket. De úgy-e azok mégis létező valóságok? A valóság sokkal több, mint amennyit lelki világom magába tud fogadni. A valóságnak hatalmas, eddig még előttünk ismeretlen területei vannak. Vajon ezek a területek örökre ismeretlenek maradnak számunkra, oda be nem hatolhatunk? De igen. Behatolhatunk, mert a jó Isten olyan erővel is felruházott, amellyel a tapasztalaton túli világba is betekinthezünk. Ezt az erőt, ezt a sajátos képességet hitnek nevezzük.

A hit érzeink korlátoltságát kipótló erő; előre küldött sugár a tudatlanság sötétjébe; reflektor fény, mely bevilágít a tudatlanság éjszakájába. A hit mindig a tudás előtt jár. Minden, amit ma tudok a tegnap hittem, s amit holnap fogok tudni ma már hiszem.

Mielőtt tudtam volna, hogy ma felsüt a nap fejem fölött a tegnap hittem, ma már tudom, mert látom, hogy ime fentragyog az égbolton. Mielőtt tudtam volna, hogy ma itt találkozni fogunk, a tegnap hittem, ma már tudom, mert látlak benneteket.

Ez a tudásunk előtt reflektorfényként járó hit döntő befolyást gyakorol reám és a körülményekre. Előkészíti terveim, vágyaim, sikereim, boldogságom útját. Minden cselekvés abból a hitből fakad, hogy cselekedetünknek sikere lesz. Ezért mondja Pál apostol: „Az igaz ember hitből él!” Vajon igaz ez? Vizsgáljuk csak meg.

— A tudós abból a hitből él és kezd kutatásához, hogy hisz tudása eredményében.

— Az utas abban a hitben indul útjára, hogy hisz célhoz érkezésében.

— A sportoló abban a hitben áll starthoz, hogy hisz győzelmében.

— A beteg abban a hitben kopogtat a kórház ajtaján, hogy hisz gyógyulásában.

— A magvető abban a hitben vet, hogy hisz vetése aratásában.

— Az orvos abban a hitben veszi kezébe az operáló kést, hogy hisz műtete sikerében.

— A háládatlan, eltévedt gyermekét sirató édesanya abban a hitben él, hogy egyszer csak gyermeke igaz útra tér.

— A bánatos, megpróbált ember abban a hitben él, hogy „Isten megsebez, de be is kötöz, összezúz, de kezei meg is gyógyítanak.”

A vallásos ember szerint hitében benne van a jó Isten. Én hiszek, mert érzem, hogy bennem van az Isten. A hit önmagában is életet, de mennyivel inkább életet, ha erősségét a legnagyobb erőtől: a jó Istentől kapja.

Nem az általános emberi hitről állítja Pál apostol, hogy „hitből élünk“, hanem a Jézus által hirdetett tiszta evangéliumi hitről. Ebből a hitből éltek, élnek s fognak élni ezután is a keresztények.

Egyének és népek annyi nyomorúság és eltiprás között hogyan maradtak meg? Mert a jézusi hitből éltek! A mohácsi vész után egyik krónikásunk, Tinódi Sebestyén népünk életét így jellemezte: „hitből élünk!”

Unitárius egyházunk is hitből élt négy évszázad megpróbáltató viharai között. A tiszta jézusi hit adta Dávid Ferencnek azt a lelki és szellemi erőt, mellyel egyházunk megalapítója lett, és világhírességre hozta a jézusi evangéliumot. Ez a hit adta számára azt az erőt, hogy 1579. júniusában bár beteg, megtört testtel, de szilárd lélekkel Gyulafehérváron megálljon bírái előtt, szembe nézzen vádlóival s bátran kitartsa a megismert igazságot mellette; s börtöne falára pedig e mélyértelmű szavakat véssze fel: „A pápák kardja, a kereszt, a halál képe, semmi sem fogja az igazságot útjában feltartóztatni. Azt írtam, amit hittem s hiszem, hogy a hamis igehirdetők tanai holtam után össze fognak omlani.”

Hitből él a keresztény ember ma is. Kórházakban meggyőződhetünk, hogy hitből élnek a betegek — ... hisznek meggyógyulásukban. Ha nyitott szemmel járunk láthatjuk, hogy hitből erkölcsiség és humánus fakad. Ahol a hit tüze magasan lobog, ott a szeretet, a jóakarát, a megértés, a békesség egyre erősödik az emberek között. Mert a hívő ember hisz az erkölcsi értékek felsőbbrendűségében. Igyekszik megvalósítani és megélni azokat. Megnyugtató és a jövőre nézve biztató, hogy szerte a világon a hívő emberek sorában milliók kezdik hallatni szavukat erkölcsi és lelki értékeink megmentése érdekében.

Hitből fog élni ezután is a vallásos ember.

Nekünk ma élő felvilágosult keresztényeknek olyan hit kell, amelyből valóban élni lehet. Amely nem akadály, de lendítő ereje az életnek. Nem kerékkötője, de hajtó motorja nemes emberi cselekedeteinknek. Nem megbotránkoztat, de egyesít a szolgálatban. Nem fekszik keresztbe a haladás útján, de mint célra mutat a fejlődés felé. Ezt így nevezhetjük: hit az élet szolgálatában! Olyan hit kell, mely vidámmá teszi ébredésemet. Olyan hit kell, mely jóízűvé teszi munkámat. Olyan hit kell, mely éberebbé, lelkiismeretesebbé teszi hivatásteljesítésemet a gép mellett, szántóföldeken, irodákban, rendelőkben. Olyan hit kell, mely nem kiüti, de kezembe adja a könyvet. Olyan hit kell, mely megfékezi nyelvemet, lábamat, indulataimat, mikor rosszban járok. Olyan hit kell, mely nem elködösíti látásomat, de megnyitja szemeimet a látásra, füleimet a hallásra. Az ilyen hitből valóban élni lehet.

Pál apostol szerint „az igaz ember hitből él!” Ha igaz embereknek tartjuk magunkat vigyázzunk a hitünkre, hogy legyen az az élet szolgálatára. Amen.

KISS KÁROLY

ELKÖTELEZETTSÉG

Róm 1, 16a; 1 Kor 15, 58

Lapozom a könyvek-könyvét, a Bibliát. Keresem benne a tanítást, amely ez ünnepi alkalommal hozzátok és hozzám, mindannyiunkhoz kell, hogy szóljon, az állítmányt, amely életünk mondatának értelmét ad!

Olvasom a teremtés megragadó leírását, melyben az örök Lény, aki „volt, van és lesz”, akit mi Istennek és Atyának nevezünk — számbavevén a teremtett világot a jól végzett munka örömeivel — nem pihen, hanem tovább munkálkodik annak megtartásán, tökéletesítésén. Valami végtelen ragaszkodást, szeretetet érzek abban, ahogyan önmagának képét, hasonlatosságát indítja el a legtöbbre hivatott teremtményében, az emberben. Társat alkot, törvényt szab, élettered ad gyerme-